

A konzílium

Amikor a tanácsadók kellemetlenül elszaporodtak, és a látogatók, önjelölt utódok, tanártársak valamennyien segíteni akartak, és a javaslatoktól egyre több gyógyszer került a lázlapra, amelyik a sok forgatástól kettészakadt, és az összeragasztásnál egy darab elveszett belőle, és a formális és informális vizitek a „különszoba” minden szabályát felborították, amikor a nővérek kezdtek kifáradni, és napok óta senki nem mosolygott, akkor az adjunktus, akit az egyik szókimondó nővér cigányosan „aggyinktos”-nak nevezett, azt mondta a gyakornoknak: „Szedd össze a beteg összes cuccát, elmegyünk a Mesterhez tanácsot kérni.”

A gyakornok, minden gyakornokok leggyorsabbika, aki valamivel gyorsabb volt, mint amennyire alapos, kihúzogatta a papírtömegek alól az összehányt laboratóriumi leleteket, a lepedőnyi méretű röntgenfilmeket, amelyek kissé gusztustalan barna borítékokban rejtőztek, az észlelőlapok kötegeit a „jól van... jól van... jól van” bejegyzésekkel, a kórrajz számárfüles tetjét lesimította, kiegészítette a megfelelő rovatban a decursust. ...és akkor hova megyünk? – kérdezte a leggyorsabb gyakornok, és miért hozzá, hiszen a Mester kórboncnok, és tőle kérdezzük...?

Pontosan – mondta az adjunktus. Tőle! Fontos tudni, hogy a dolgok hogyan néznek ki visszafelé. Ezt a gyakornok nem értette, a gyakornokok pragmatikusan gondolkodnak, az idő ilyen visszafelé futtatásában teljesen gyakorlatlanok. A májusi nagy melegben az adjunktus arra gondolt, hogy ilyenkor a kollégiumban déli fekvésű szobáiban pokoli volt a hőség, a vizsgák előtt vizes lepedőkbe csomagolva próbáltak tanulni, a szobák fala éjszaka is ontotta a meleget, a türelmetleneket már egyetlen pohár sör is ledöntötte... de jó, hogy már vége van!

Már várja magukat – mondta a kedves arcú titkárnő, aki vagy szerelmes lehetett a Mesterbe, vagy anyai gondoskodással vette körül, és mindenkit azonnal védett és támogatott, aki a Mesterhez jött, mert nem lehetett tudni, hogyan végződnek a látogatások. Tessék csak be-

menni. Tisztelem – mondták egyszerre. A gyakornok-fegyverhordozó kissé lazábban szorította az „anyagot”, az egyik röntgenkép kicsusszant a paksamétából, és mintha szárnya nőtt volna, bevitörázott a kisasztal alá. Kínos – gondolta az adjunktus –, kínos, hogy ez milyen hülye. Akkor a gyakornok villámgyorsan lehajolt beütötte az ülepét a könyvesszekrénybe, amiben megcsörrentek valamik. A zavar teljes volt. És fokozódott.

Jé, Mesterek! – hangzott a biztatás, két hatalmas Mester jön hozzám? Mi történt? ...a világ megfordult? Elhiszik, hogy megfordult? Tudják, hogy miért hatalmas dolog ez... tudják? Nem válaszoltak. Megmondom – erősített rá a Mester – ez egy nagy fordulat, a klinikusok, az élet és halál urai, idejönnek hozzám? Hagyja azt a filmet – mondta – inkább mutassák, mit hoztak. Azután évődés nélkül halálosan komolyan, anélkül, hogy a papírokhoz hozzáért volna: ...és hogy van az én kedves barátom? Hogy van? Rosszul – mondta az adjunktus. Leültek. A szegényes szocreál kerevet nyikkant egyet a kettős súly alatt. Tehát rosszul! De maguk Mesterek, azért biztosan tudják, hogy mitől van rosszul, vagy én mondjam meg? Megint a ravasz kérdés, holott mindent tud – gondolta az adjunktus. Tudjuk, vagyis valószínűen tudjuk. Úgy! Úgy – mondta a Mester szinte fenyegetően. Mi az, hogy valószínűen. Tudás vagy van, vagy nincs. Persze, a maguk szakmájában a bevallott kételkedés is tudásszámba megy... A hamiskás mosoly elárulta, hogy tetszik saját magának is ez a blikkdiagnózis a neurológusokról. A kételkedés tudásszámba megy – ismételte a Mester... Nemde? De igen – mondta az adjunktus. – A Mester szakmájában viszont nincsen kételkedés – tette hozzá bátortalanul – ezért jöttünk. Hah, hallatszott ismét az asztal másik oldaláról, HAH! Ezt meg honnan vette? Tőlem hallotta? Én ilyet nem mondtam soha! Kételkedni mindenkinek kell! Így van? Hallgattak. Na, és hogy van az én tanártársam? Rosszul – mondta ismét az adjunktus, bár azt akarta mondani, hogy javult kissé, és nekiállt volna, hogy az előzményeket meg a leleteket szépen logikusan el-

mondja, lehetőség szerint szakszerűen és magyarul, de az első szakaszon sem jutott túl. Valamilyen vírusfertőzést kapott – kezdte volna. Valamilyen? – hangzott a felkiáltás. Maguknak a valamilyen milyen? *Vannak ilyen vírusok, amik ilyen gonoszak, a huszadik században?* Uram, a huszadikban már régen nem kellene nekik lenniük. És az agyát támadta meg, éppen azt, és ebben maguk biztosak? Jesszus! Biztosak persze, mert ehhez maguk értenek! És azt mondja, hogy nem is egy vírus, hanem kettő! Uram, ...ez tragggédia!? Van ilyen, Mester – próbálkozott az adjunktus –, a furcsa az, hogy a vérképe... HAH! – hallatszott megint – maga kitálálja az én gondolataimat! Milyen az a vérkép? Szóval maguk azt nem értik, hogy hova lettek a lymphocyták, mert se az agyvizében, se a kenetében nincsenek... és hogy a fehérvérsejtjei öregek, és nincsen fiatal alak? Hát akkor mi történt? Tudja mi történt? Tudja? Azt hiszem, hogy nem tudott reagálni – nem volt immunvédekezése. Nem volt!? És ön ezt csak úgy kijelenti? *Lehet, hogy semmilyen védekezése nem volt, mondjuk, a szomorú kiszolgáltatottsága miatt* – így a Mester. ...és mit mondott a sok okos professzor? Elmondta nekik?

Az adjunktus rosszul érezte magát. A sok kérdéstől meg attól, hogy most el kell mondania az egészséget, és hogy nem így tervezte a tanácskérést. A gyakornok valamilyen laborpapírokba kapaszkodott, nem nézett föl. Elmondtam, Mester! ...és mit szólt hozzá a magas konzílium? Az adjunktus nem akart nevet mondani, és nagyon halkán csak annyit motyogott maga elé, hogy: Mester, eddig 12 diagnózist állítottak föl, és mindegyik halálos, ez nem csoda, de ezek a diagnózisok páronként és csoportosan is ellentmondanak egymásnak. Szegény – mondta a Mester –, tehát mindenki megnézte és megvizsgálta?... Le is írta? Csak egy vizsgálta meg, de azért mindegyik leírta – mondta az adjunktus. Mindegyik tanár azt a betegséget *fedezte fel*, vagy akarta felfedezni rajta, amivel ő foglalkozott korábban, aminek a specialistája volt.

Ebben a pillanatban nyilvánvaló lett az árulkodás, a tiszteletlenség, és a Mester szinte szomorúan nézett valahova a gesztenyefák felé. A hallgatás finoman komponált ritmusában az adjunktus azt gondolta, hogy most már mindegy, a Mester biztos benne, hogy panaszkodni jöttünk, pedig tanácsot akartunk hallani. El-

rontottam. És mit adnak neki? Ha nincsen diagnózis, akkor mit adnak? – kérdezte a Mester. Két lázlap van, mondta az adjunktus. Az egyikre a professzori konzíliumok által javasolt gyógyszereket írjuk fel, ez a vizitlálap. Már nincsen hely rajta. ...ha mindet beadtuk volna, most már nem kérnénk konzíliumot. A másik – ahogy a nővérek nevezik – a munkalálap. Azt eldugva tartjuk, arról gyógyszerelnek a nővérek. Eddig a következő veszélyes vizsgálatokat sikerült kivédeni, mert mindegyik rontotta volna az állapotát: laparoscopia, irrigoscopia, bőr- és izombiopszia, csontvelő-biopszia... és... az agybiopszia is szóba jött. A Mester fölszisszent: Uram, Uram – erről nem lehetett tudni, hogy fohász vagy megszólítás. Igen – mondta az adjunktus –, de most itt van a nagyobb veszély. Gipszágyba akarják tenni, mert összeroppant az első ágyéki csigolyája. Közben a gyakornoknak sikerült a gumitalpú cipőjével a szőnyeg és az asztalláb fogságába esett röntgenképet kipiszkálnia, és diadallal felmutatta. Aha! – mondta a Mester –, AHA! És erről azt állították, hogy patológiás fractura – egészséges fracturát maga látott már, Mester? Egy ilyen öregembernek törik a csontja. Tudják, hogy mi történt? Tudjuk, Mester! Jobbágné az éjszakás nővér válik a férjétől, aki potátor, és néha megveri. Emiatt bánatos, napközben ő is iszik, ezért éjszaka a szolgálatban elalszik. Tegnapelőtt is elaludt. A betegünk meg nyugtalan, rajtam kívül nem hallgat senkire, az ágy mellé ült, és a fenekére esett. Innen a törés. ...és most ágyhoz kötözik, és befektetik egy gipsztekőbe? – kérdezte a Mester. Tudja mi lesz ebből? Tudja? Inkább nyugtalanodjon és járjon, járjon és fájjon... az jobb neki! Nem jobb neki? De igen – bólogattak az asztal túloldalán. És mindebből mit él meg a kedves barátom? Tudja, hogy hol van, hogy mi történt vele? Sajnos, nem tudja, Mester. Korsakow-szindrómája van. Korsakow! – kiáltotta a Mester, ami úgy hangzott, mint egy káromkodás, vagy mint egy „teringettét” ...és olyan szörnyű hangon, hogy a szobán átvágtattak az Apokalipszis lovasai (a gyakornok ijedtében látta is őket) ...de hát ez pokoli! Láttak maguk már Korsakowból meggyógyulni... hogy valakinek visszajött volna az esze... bocsánat... és olyan lett, mint azelőtt? Láttak? Én láttam – mondta az adjunktus –, de azok alkoholisták voltak, és nem ilyen súlyos encephalitisben szenvedtek. Szóval ilyenből

még nem látott senkit meggyógyulni? Az adjunktus hezitált egy kicsit a válasz előtt. Nem, Mester, még nem láttam.

Akkor megint felsugárzott az a bizonyos, mindenkit fogva tartó, komoly tekintet, a lélek szigorúságától férfias töprengő arc, ami úgy adta át magát, hogy a titkaiból mindig csak keveset árult el, de a korábban acélkék tekintet megenyhült, és a szemek kicsit fátyolosak lettek. Mondják – kérdezte a Mester nagyon hal-kan, és ez a meglepő sordino olyan volt, mint egy fohász, ami a nagyon fontos dolgokat előzi meg – mit ér egy professzor az emlékei nélkül? Mit ér, ha elveszíti a legfontosabbat, amit valaha is gyűjtött egész életében. Tudják, hogy egy professzornak, ha megöregszik, nincsen semmije, csak az emlékei. Azok nélkül ő már nem Ő. Szegényebb lett, mint a legszegényebb kol-

dus. Itt áll előttünk kifosztva! Semmije nem maradt szegény barátomnak. Semmije! A Mester néhány másodpercre megfedkezett a látogatókról, elnézett a könyvespolc felé, valahova azon is túl, mérhetetlenül messzire.

A konzíliumnak vége volt. Minden itt van? – kérdezte az adjunktus a leggyorsabb gyakor-nokot, aki ezt mondta: Végül is... nem mondott semmit, csak kérdezett, végül is...

Semmit!? – mondta az adjunktus bosszúsan. – ...bizonyára nem figyeltél, hiszen mindent elmondott, talán még annál is többet. Neked még hosszú idő kell, miután elkezdesz magadtól válaszolni ezekre a kérdésekre. Addig is tartsd a szád, nem kell tudni senkinek, hogy a Mesternél jártunk.

DR. SZIRMAI IMRE
ideggyógyász, Budapest

Egy eltűnt évfolyamtársra emlékezve

Kalapos Ferenc 1935. február 22-én született, 6 nappal előbb, mint jómagam. Az 1959-ben Budapesten végzett általános orvosok közül, aki tehetett, az évforduló évében vette át aranydiplomáját. Kalapos Feri barátom hiányzott közülünk.

Annak idején megjelenése az anatómiai előadóban nagy feltűnést keltett a friss elsőéves orvostanhallgatók sorában. Feri jócskán elkéste az előadást. A felső ajtók egyikén jött be nagy sebbel-lobbal, hirtelen megállt, körültekintett. Minden fej hátrafordult, a szemek rászegeződtek. Megjelenése meglehetősen színpadias volt. Hullámos szőke hajára, finom metszésű arcára az amúgy elsötétített előadóban egyetlen lámpa fénye vetült. Elegáns, könnyű, prémgalléros téli kabátot viselt, bal kezében ezüsfogantyús sétabotot tartott. Jelenség volt, a szó legszebb értelmében. Mi, konfekcióruhát hordó leendő kollégái csodálattal bámultuk.

Kisvártatva Kalapos Feri az életembe is belépett. Kiderült róla, hogy dandy külseje mögött jóindulatú, csaknem félnék fiú rejtőzik. Születi szeretettel fogadtak, mert én (akkoriban szorgalmas eminens, jó fiú) – gondolták – jó hatással leszek csapongó életvitelű gyermekükre.

Feri Darvas Ivánnal vitorlázott a Balatonon, a pesti éjszakai mulatókat látogatta, konzumnő volt a szeretője, talán még szerencsejátékokat is játszott.

Másodéves korától gyakran vállalt ügyeletet idős betegeket kezelő osztályon. Az esti vizitnél, ha a beteg bármilyen panasszal élt, altatót rendelt. Másnap rémült telefonok érkeztek:

– Mi történt a beteggel? – kérdezte a félig kó-más állapotban lévő kezelőorvos.

– Barbiturátot kapott – adott magyarázatot Feri nyugodtan, kimerően.

A körzeti orvos édesapa nem akármilyen orvosi múlttal büszkélkedhetett! A Korányi-klinika tanársegédjeként dolgozott, Haynal Imre személyes barátja és gyakori vacsoravendégük volt, mint ahogy a magyar szellemi élet kiválóságai: Hubay Miklós és a nagy színész, Uray Tivadar is megfordultak Kalaposék társaságában.

Valahányszor ellátogatok a Semmelweis Egyetem I. számú Belgyógyászati Klinikájára, a múltat őrző, bemutató, barna fényképeken megtalálom dr. Kalapos Imre képét, odaköszönök neki. Ugratásként gyakran idéztük Ferinek Hetényi Géza későbbi szegedi professzor könyvéből az egyik, az ulcus duodeni kutatás-